

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Солодовнік Олесі Олександрівни на тему «Фінансово-економічна безпека публічно-приватного партнерства: стратегія захисту інтересів сторін», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності

Актуальність теми дисертаційної роботи

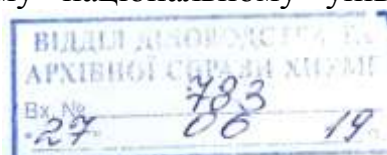
Перспективи соціально-економічного розвитку будь-якої держави залежать від того, наскільки вдало ця держава використовує та розвиває сучасні форми взаємодії з приватним сектором з метою реалізації суспільно значимих проектів. Однією із таких форм, що стрімко поширюється у глобальному масштабі, є публічно-приватне партнерство (ППП). Досвід багатьох країн світу, які впровадили у господарську практику інститут PPP, свідчить про його надзвичайну роль у розвитку економіки та суспільства загалом. Водночас історія вказує на те, що для успішної імплементації такого інституту розвитку його необхідно адаптувати до національних умов.

Науково-практичне обґрунтування умов функціонування і розвитку PPP, які формуються під дією різноманітних чинників середовища PPP, на сьогодні є одним із основних напрямів реалізації наукової думки. Але, незважаючи на наявність окремих розробок щодо забезпечення захисту сторін PPP від негативного впливу чинників його середовища, на сьогодні загальнотеоретичні та практичні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки PPP не є достатньо вивченими. Для України активізація наукового пошуку у цьому напрямі актуалізується тривалим кризовим соціально-економічним станом країни, що посилює дію чинників, які негативно впливають на фінансово-економічний стан сторін PPP і створюють небезпеку реалізації їхніх інтересів.

Вказані обставини і визначають безперечну актуальність, наукову і соціальну значимість обраної Солодовнік О.О. теми та її дисертаційного дослідження загалом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Виконання дисертаційного дослідження Солодовнік О.О. тісно пов'язане з науково-дослідними роботами, що проводились за участі автора в Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова, Харківському національному університеті будівництва та

архітектури й Одеському національному університеті імені І.І. Мечнікова у відповідності до планів науково-дослідних робіт. Дисертація Солодовнік О.О. виконана в межах шести наукових тем, а саме:

- в межах державної бюджетної тематики:

1) «Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління фінансово-економічною безпекою суб'єктів господарювання України в умовах глобалізації: теорія, методологія, практика» (номер державної реєстрації 0112U003092);

2) «Стратегічний моніторинг та антикорупційний аудит в системі фінансово-економічної безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0115U000149);

3) «Управління фінансами підприємств: проблеми теорії та практики» (номер державної реєстрації 0113U003552);

4) «Управління розвитком ринку фінансових послуг» (номер державної реєстрації 0116U003661);

5) «Формування національної моделі сталого розвитку в умовах глобальних трансформацій» (номер державної реєстрації 0115U003915);

в межах госпдоговірної тематики:

6) «Розробка організаційно-економічного механізму управління енергозбереженням на підприємстві» (номер державної реєстрації 0112U008109).

Це дозволило дисертанту ґрунтовно визначити сутність ППП та фінансово-економічні інтереси його сторін, розробити методологічні засади концепції забезпечення фінансово-економічної безпеки ППП, обґрунтувати пропозиції щодо формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін ППП.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність та новизна

Зміст дисертаційної роботи та автореферату здобувача, опублікованих наукових праць свідчить, що основні положення, які визначають наукову новизну дисертації, одержані автором в результаті власного наукового дослідження, сформульовані самостійно та повністю відображають особисті здобутки.

Достовірність та обґрунтованість теоретико-методологічних положень, методичних та прикладних розробок, висновків і пропозицій, представлених у дисертаційній роботі Солодовнік О.О., підтверджуються доцільною постановкою наукових і практичних завдань, вірним застосуванням

методологічних та методичних прийомів. Отримані результати базуються на фундаментальних положеннях економічної теорії, наукових розробках вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених проблемам забезпечення фінансово-економічної безпеки систем різного рівня та проблемам функціонування і розвитку ППП в сучасних умовах. У дисертаційній роботі автором використано економіко-статистичну інформацію, опрацьовано значний масив нормативно-правових документів та наукових праць провідних вчених з означеної проблематики (список використаних джерел інформації дорівнює 342 одиницям), що свідчить про достатню обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій, відображених у дисертації.

Серед найбільш важливих положень дисертації, які відрізняються науковою новизною, слід відзначити такі:

вперше:

розроблено методологічні основи забезпечення фінансово-економічної безпеки ППП, що включають сукупність принципів, способів і прийомів послідовної реалізації етапів оцінювання, моделювання і прогнозування рівня фінансово-економічної безпеки ППП за розробленою стратегією захисту фінансово-економічних інтересів сторін ППП, що дозволяють комплексно підвищити рівень захищеності інтересів партнерів на всіх рівнях – на макро- і мезо- рівнях за функціональними сферами державного партнера, на мікрорівні за функціональними сферами приватного партнера, а також у сфері партнерських відносин (с. 158-168; 271-272);

обґрунтовано теорію забезпечення фінансово-економічної безпеки ППП, що інтегрує сукупність пов'язаних між собою положень щодо ідентифікації та ранжування фінансово-економічних інтересів сторін ППП, виявлення, оцінювання та прогнозування загроз їхньої реалізації, комплексного оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки ППП (с. 111-113, 160-161, 164-176),

розроблено методологічний підхід до оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки ППП на основі трьохкомпонентного показника, що складається з трьох інтегральних компонент, які визначаються на підставі комплексних показників за кожною із складових фінансово-економічної безпеки державного і приватного партнерів та партнерських відносин із установами вагомості кожного з них, що дозволяє визначити рівень фінансово-економічної безпеки ППП у статичній і динамічній (с. 164-174);

запропоновано методичний підхід до оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки ППП у дорожньо-транспортній інфраструктурі, особливість якого полягає в обґрунтуванні набору часткових показників

фінансово-економічної безпеки державного й приватного партнерів, який враховує специфіку здійснення ППП у цій галузі, визначенні вагомості комплексних показників за кожною із функціональних складових фінансово-економічної безпеки партнерів і партнерських відносин та уточненні процедури діагностики стану захищеності фінансово-економічних інтересів сторін ППП (с. 223-233);

удосконалено:

понятійно-категоріальний апарат:

теорії економіки та управління національним господарством щодо уточнення трактування поняття «ППП» за рахунок нових сутнісних ознак відповідно до змін у цілях і сферах застосування такої форми взаємодії влади й приватного сектора, що спостерігаються з початку XXI ст. (с. 43-48), а також визначення та класифікації фінансово-економічних інтересів сторін ППП, що ґрунтуються на логічному взаємозв'язку дефініцій «інтерес», «національні економічні інтереси», «фінансові інтереси держави», «економічні інтереси підприємства», «фінансові інтереси підприємства» (с. 66);

теорії економічної безпеки щодо уточнення сутності понять «фінансово-економічна безпека ППП» (с. 110) та «стратегія захисту фінансово-економічних інтересів сторін ППП» (с. 314), що трактуються, відповідно, як стан захищеності фінансово-економічних інтересів сторін ППП від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз середовища функціонування ППП та узагальнена модель довгострокового курсу здійснення конкретних заходів щодо захисту фінансово-економічних інтересів сторін ППП, узгоджених за цілями і пріоритетними напрямками забезпечення такого захисту;

класифікацію ризиків ППП шляхом виокремлення групи «ризик взаємовідносин між партнерами», що дозволяє ідентифікувати загрози реалізації фінансово-економічних інтересів сторін ППП, які проявляються у сфері партнерських відносин, та обґрунтувати комплементарні механізми захисту інтересів державного і приватного партнерів (с. 145-149,);

організаційний підхід до стратегічного планування фінансово-економічної безпеки ППП за рахунок обґрунтування послідовності та змісту етапів формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін ППП: 1) визначення фінансово-економічних інтересів державного / приватного партнера щодо здійснення ППП; 2) ідентифікація загроз реалізації фінансово-економічних інтересів державного / приватного партнера щодо здійснення ППП; 3) визначення цілей стратегії; 4) оцінка рівня фінансово-економічної безпеки ППП; 5) розробка заходів, спрямованих

на досягнення цілей захисту фінансово-економічних інтересів партнерів;
б) оцінка ризиків реалізації цілей та уточнення стратегії (с. 314-315; 323-327);

розвинуто:

інструментарій економіко-математичного моделювання взаємодії сторін ППП при забезпеченні фінансово-економічної безпеки ППП шляхом вдосконалення ігрової моделі морального ризику за рахунок введення параметрів, що дозволяють врахувати інституціональні й поведінкові особливості здійснення ППП, а саме параметрів: «розпорядження державним партнером публічними фінансами», «поведінка державного партнера при виконанні владних повноважень», «надійність приватного партнера щодо виконання фінансових зобов'язань», «здатність приватного партнера відповідати нормам і правилам», створює інформаційне підґрунтя для моделюванні сценаріїв забезпечення фінансово-економічної безпеки ППП та вибору заходів щодо захисту фінансово-економічних інтересів сторін ППП;

склад та класифікацію загроз фінансово-економічним інтересам сторін ППП у дорожньо-транспортній інфраструктурі за рахунок їх доповнення за ознакою сфер прояву (загрози, що проявляються у функціональних сферах державного партнера; загрози, що проявляються у функціональних сферах приватного партнера; загрози, що проявляються у сфері партнерських відносин) (с. 217-220);

організаційний підхід до взаємодії сторін ППП шляхом розробки концептуальної моделі взаємодії сторін ППП при забезпеченні фінансово-економічної безпеки ППП, яка визначає завдання суб'єктів фінансово-економічної безпеки ППП згідно з етапами здійснення ППП та передбачає створення координаційного механізму, що включає робочу групу з питань фінансово-економічної безпеки ППП, механізми розв'язання конфліктів, спільні заходи (дії) партнерів щодо захисту фінансово-економічних інтересів й систему моніторингу загроз реалізації інтересів сторін ППП і спрямований на узгодження та реалізацію заходів стратегій захисту фінансово-економічних інтересів сторін ППП на комплементарній основі (с. 290, 302-306);

організаційні та економічні засади забезпечення захисту фінансово-економічних інтересів сторін ППП за рахунок використання таких форм і способів організаційної підтримки, як створення робочої групи з питань фінансово-економічної безпеки ППП для організаційної підтримки спільних дій партнерів щодо забезпечення захисту їх фінансово-економічних інтересів, використання матричної структури організації управління фінансово-економічною безпекою сторін ППП та передання в аутсорсинг аналітичних функцій забезпечення фінансово-економічної безпеки ППП, а також

виокремлення групи економічних заходів, що реалізуються державним партнером з метою підтримки належного рівня фінансово-економічної безпеки приватного партнера (с. 328-332).

Теоретичне та практичне значення роботи, використання результатів дослідження

Сформульовані та обґрунтовані у дисертації Солодовнік О.О. наукові положення, методологічні розробки роблять внесок у розвиток економічної науки та практики забезпечення фінансово-економічної безпеки ППП. Наукові напрацювання дисертанта використано Державним науково-дослідним інститутом інформатизації та моделювання економіки Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (довідка № 01/61 від 19.03.2019), де застосовано концептуальні засади забезпечення ФЕБ ППП, що містять сукупність науково обґрунтованих положень щодо визначення та ранжування фінансово-економічних інтересів сторін ППП, які потребують захисту, виявлення, оцінювання та прогнозування загроз реалізації фінансово-економічних інтересів сторін ППП, комплексного оцінювання рівня ФЕБ ППП та розробки сценаріїв її забезпечення, моделювання поведінки сторін ППП у забезпеченні ФЕБ ППП, формування стратегічного бачення шляхів убезпечення фінансово-економічних інтересів сторін ППП та забезпечення ефективною нейтралізації загроз їх реалізації; Департаментом економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка 07-30/124 від 16.01.2019), Інститутом підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України (довідка від 14.01.2019), ТОВ «Бар'єр. Безпека бізнесу» (довідка 264/01 від 05.11.2018), Службою автомобільних доріг у Харківській області (довідка 129/04 від 16.01.2018), Філією «П'ятихатське ДЕП» ДП Харківський «Облавтодор» ВАТ ДАК «Автомобільні дороги України» (довідка 348 від 17.10.2018), Філією «Харківський «Райавтодор» ДП Харківський «Облавтодор» ВАТ ДАК «Автомобільні дороги України» (довідка 12 від 29.01.2019), Філією «Вовчанський «Райавтодор» ДП Харківський «Облавтодор» ВАТ ДАК «Автомобільні дороги України» (довідка 279 від 11.06.2018), ПрАТ «Гідросила АПМ» (довідка 153/02 від 15.05.2018), АТ «Ельворті» (довідка 181/01 від 12.04.2018), ТОВ «Новобудтех» (довідка 16-04 від 15.01.2019).

Також наведені у дисертації Солодовнік О.О. науково-прикладні розробки використовуються у навчальному процесі закладів вищої освіти:

Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова при формуванні навчально-методичного забезпечення та

викладанні таких дисциплін, як «Стратегічний та інноваційний менеджмент у сфері фінансово-економічної безпеки», «Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки», «Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства» для студентів магістрів спеціальності «Менеджмент» освітньої програми «Управління фінансово-економічною безпекою» та курсовому й дипломному проектуванні (довідка від 18.10.2018);

Харківського національного університету будівництва та архітектури при викладанні таких дисциплін, як «Фінансовий менеджмент», «Управління фінансовими ризиками», «Проектне фінансування» для студентів магістрів спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» та курсовому й дипломному проектуванні (довідка від 02.10.2018).

Публікації основних результатів дослідження та відповідність дисертації чинним вимогам

Основні результати досліджень за темою дисертації опубліковано у 69 наукових працях, а саме: одній одноосібній монографії; 6 колективних монографіях; 28 наукових статтях, у тому числі 18 наукових статтях у зарубіжних виданнях та виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз; 34 тезах доповідей конференцій та матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій за темою дисертації складає 58,67 авт. арк., особисто автору належать 50,26 авт. арк., що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до опублікованих результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Положення наукової новизни, які винесено на захист, висвітлено у зазначених публікаціях та авторефераті в повній мірі.

Дисертація та автореферат відповідають вимогам, встановленим Міністерством освіти і науки України.

Дисертацію викладено у науковому стилі, зрозумілою мовою, за змістом, обсягом і структурою вона відповідає вимогам, що ставляться до докторських дисертацій. Дисертація складається зі змісту, вступу, шести розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 374 сторінках комп'ютерного тексту.

Серед наукових положень та результатів, наведених у докторській дисертації Солодовнік О.О., не повторюються положення про результати кандидатської дисертації здобувача.

Сформульовані у дисертації мета, об'єкт та предмет дослідження відповідають темі дисертаційної роботи. Всі поставлені задачі вирішені, мета

досягнута. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації та в повній мірі розкриває отримані наукові результати.

Дискусійні положення та зауваження до роботи

До дискусійних положень та результатів представленої дисертаційної роботи відносяться такі:

1. Автор вдало використовує кластерний підхід для групування країн з низьким і середнім рівнем доходу за результатами діяльності у сфері ППП (стор. 35-37 та таблиці Б.3-Б.8 і рисунки Б.1-Б.4 додатку Б дисертації). Проте, при цьому доцільно було б обґрунтувати, чому саме використання такого підходу є необхідним для країн з низьким і середнім рівнем доходу. Україна за розрахунками автора входить до четвертого кластеру. У цьому контексті було б доцільним для компаративного аналізу впливу умов здійснення ППП включити країни з високим рівнем доходу.
2. Перспективною інновацією дисертаційної роботи слід вважати концептуальну модель забезпечення фінансово-економічної безпеки ППП, що дозволяє збалансувати інтереси сторін ППП та забезпечити нейтралізацію загроз реалізації фінансово-економічних інтересів сторін ППП. При цьому автор не достатньо, на наш погляд, приділяє уваги практичним рекомендаціям щодо забезпечення цих підходів на практиці. Враховуючи що ППП – це передусім правова форма партнерства та базуючись на отриманих результатах дослідження, було б доцільно внести пропозиції щодо удосконалення законодавчих норм щодо зняття регуляторних бар'єрів для розвитку ППП в Україні та стимулювання інвестицій, що надасть змогу простимулювати ініціативу приватних партнерів щодо реалізації ППП.
3. При застосуванні запропонованим автором методологічного підходу до оцінки рівня фінансово-економічної безпеки ППП на прикладі проектів дорожньо-транспортної інфраструктури на наш погляд, слід було б конкретизувати комплексний показник за техніко-технологічною складовою з врахуванням специфіки проектів дорожньо-транспортної інфраструктури щодо конкретизації технічного стану доріг.
4. Підкреслюючи високу оцінку авторських пропозицій, пов'язаних із розробкою підходу до оцінювання якості розроблених стратегій захисту фінансово-економічних інтересів сторін ППП експертними методами (с. 345-347, 363-364), недостатню увагу приділено встановленню рівня узгодженості думок експертів, що залучаються до такого оцінювання.
5. Автор на підставі динамічних рядів значень комплексних показників за кожною складовою рівня фінансово-економічної безпеки приватних

партнерів, що досліджувались узагальнює перспективні зміни комплексних показників фінансово-економічної безпеки (стор. 262-263). На нашу думку, доцільно було б здійснювати оцінку перспективних змін комплексних показників фінансово-економічної безпеки із врахуванням виявлених автором загроз як внутрішнього середовища, так і зовнішнього середовища.

Загалом, вищезазначені зауваження жодним чином не зменшують наукової та практичної цінності результатів дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Солодовнік О.О.

Загальний висновок

Дисертаційна на тему «Фінансово-економічна безпека публічно-приватного партнерства: стратегія захисту інтересів сторін» є завершеною кваліфікаційною самостійно виконаною науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення наукової проблеми щодо розроблення теоретико-методологічних положень та практичних рекомендацій щодо формування стратегії захисту фінансово-економічних інтересів сторін публічно-приватного партнерства, реалізація якої сприятиме підвищенню рівня фінансово-економічної безпеки публічно-приватного партнерства.

Тема дисертації є актуальною, зміст дисертації повністю відповідає обраній темі. Вирішення поставлених задач обумовило досягнення мети дисертаційної роботи. Отримані автором наукові результати мають теоретичну і практичну цінність і є значним внеском у розвиток теорії і практики забезпечення фінансово-економічної безпеки систем різного рівня управління економікою.

Дисертацію виконано на високому науково-теоретичному рівні, з дотриманням логіки, наукового стилю. Висновки та пропозиції є аргументованими та оприлюдненими шляхом опублікування у монографіях та наукових статтях. Робота відповідає паспорту спеціальності 21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності. Дисертація оформлена відповідно до вимог МОН України, які ставляться до докторських дисертацій.

На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що дисертаційна робота на тему **«Фінансово-економічна безпека публічно-приватного партнерства: стратегія захисту інтересів сторін»** повністю відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13 постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження

наукових ступенів» (зі змінами та доповненнями), а її автор – **Солодовнік Олесь Олександрівна** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 21.04.02 – Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри економіки та
фінансів підприємства
Київського національного торговельно-
економічного університету

Г.В. Блакита

